

**GELECEKTEKİ ÖĞRETME VE ÖĞRETMEN
(VAKA ÇALIŞMASI)**

*FUTURE TEACHING AND TEACHER
(CASE STUDY)*

Nihat ÖZGÜLER

Beykoz Atatürk İlkokulu Mdr. Yard., nihatozguler84@hotmail.com , İstanbul/TÜRKİYE
Orcid No: 0000-0003-2208-2628

Aydın ÖZGÜLER

Gülşen BATAR Anadolu Lisesi, aydinozguler993322@gmail.com, Gaziantep/TÜRKİYE

ÖZET

Bilgi çağı olarak adlandırılan 21. yy'da, öğretim ve öğrenmenin yolları değişiyor, içerik geliştirme araçları ile öğretim materyalleri geliştiriliyor ve öğrenme hızı da buna paralellik gösteriyor. Öğretmenlik mesleği geçmişten günümüze insanlık tarihi ve ülkelerin sosyal/kültürel/ekonomi vb. kazançların sürekliliği için sürekli önemini korumuştur. Bu yüzden sistemleri oluşturan ve uygulayan eğitim politikalarına ve öğretmenlere katkı sunması bakımından bu araştırma oldukça önemlidir. Toplumlara değiştirmeye, bilinçlendirmeye ve çağın gereklerine cevap vermede, öğretmenlik mesleği ve öğretmenler kilit rol oynar. Bu değişim ve gelişim öğretmenlerden başlanır. Toplumlarda öğretmenliğin tanımı her ne kadar öğrenme model ve yöntemleri, geleceğin ilerleyen teknolojiye ayak uydurmak zorunda olsa da; buna adapte olmaya veya onu öğrenme ve aktarabilme yeteneğine sahip olan kişi olmalıdır. Özellikle salgın sürecinden itibaren öğretmenliğin tanımı artık değişip tartışılrsa da esasen olması gereken tanımın, yeniden konulduğu bir süreçte girilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğretmen, Öğrenme, Salgın

ABSTRACT

In 21st century, which is considered as “era of knowledge”, teaching and learning methods are changing, new teaching material is made with content development tools, and learning speed is shortening consequently. Teaching has always maintained its significance as a profession throughout the human history for the persistence of social, cultural and economic benefits of countries. Accordingly, this research is so important in terms of the contribution to both teachers and the education policies that build and implement education systems. Teaching profession and teachers have the key role in changing and the societies, raising awareness and responding to the needs of the age, therefore, this change and progress starts with teachers. Societies perceive the definition of teaching as performing teaching techniques and being a role model while trying to keep pace with improving technology. However teachers should definitely have the talent of not only adapting to new technology but also learning how to handle it and transferring this skill and knowledge to

their learners. Although people try to redefine the term of “teaching” especially after the Covid-19 pandemic, in fact it is an effort to discover its original definition.

KeyWords: Education, Teacher, Learning, Pandemic

GİRİŞ

Türkiye, 2010 yılının Kasım ayından itibaren eğitim alanında teknolojinin olumlu ve zorunlu etkilerinden faydalanmaktadır. Milli Eğitim ve Ulaştırma Bakanlığı iş birliği ile ilköğretim, ortaöğretim ve anaokulu kademelerindeki dersliklere bilişim teknolojisi araçları sağlanmış ve aynı zamanda bilişim teknolojileri eğitimi destekleyen Fatih Projesi çalışmaları başlatılmıştır. Fatih Projesinin hedefi; okullardaki teknolojik gelişimi iyileştirmek, aynı zamanda öğrenme-öğretme zaman aralığında daha fazla duyu organına hitap ederek kalıcı öğrenmeyi sağlamak şeklinde ifade edilebilir. Aynı zamanda öğretmen ve öğrencilere bilgisayar ve tablet dağıtılarak teknoloji temelli eğitim hedeflenmiştir (Tutar, 2015). Bilgiyi elde etme yollarında yaşanan bu değişimler, uzaktan eğitim araçları ile uluslar arası iletişimin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Değişimlerdeki bu artış, toplumdaki tüm insanlar için vazgeçilmez bir ihtiyaç haline gelmiştir. Toplumdaki bireyler için Uzaktan Eğitim kavramı, yirminci yüzyılın yaklaşık ilk yarısına kadar bile ulaşılamaz bir uygulama olarak görmüşlerdir. Özellikle 21.yüzyılda asla durağan olmayan teknolojik gelişmeler ve buna paralellik gösteren bilgiyi elde etme yolları küresel iletişim ağları üzerinden rahatlıkla uygulanabilir hale gelmiştir.

Dünyada bilimsel bilginin kullanımına ilişkin bir eğilimin olduğu, teknolojik gelişmelerin hızla gelişmesi ve küreselde ne zaman çıkacağı belirsiz bazı krizlerde bilgiyi ve onu uygulamayı öğrenme ve öğretme yolları farklılık göstermeye başlamıştır. Bu gelişmeler ve krizler toplumlarda hayatın her alanını değiştirdiği gibi eğitim sistemlerinin değişmesine de yol açmıştır. Pandemi eğitim yaşamı üzerinde yapısal bir değişikliğe neden olup, eğitimdeki izdüşümleri insanlar için kritik bir hale gelmiştir. Bu süreç; okula, eğitime, öğretmen ve yöneticiler ile ilgili mevcut varsayımları değiştirmiştir. Dünya üzerindeki tüm ülkeler ‘Nasıl bir eğitim, nasıl bir öğrenci, nasıl bir öğretmen ve nasıl bir yönetici ve işleyiş’ sorularına cevap aramaya başlamıştır.

UNESCO, 2015 yılına kadar daha çok okur-yazarlık oranının artması üzerine yoğunlaşırken, 2030 Kalkınma Hedeflerinde ise üretim ve kalkınmaya ilişkin sürdürülebilirlik bağlamında temel kalkınma modelleri ne olmalı ve bu modellerin içerisinde eğitimin yerine dikkat çekilmiştir.

OECD ülkelerinde ise, dünyadaki eğitim sistemlerinin göstergeleri, inovasyon, sosyal ve duygusal becerilere ilişkin pandemi sürecine kadar yürüttükleri eğitim sisteminin kesintiye

uğradığı ve eğitime erişimin daha ciddi hale geldiği anlaşılmıştır. Yaklaşık 63 milyon eğitimcinin eğitim kurumlarında olamayışı küresel anlamda bir şok etkisi yaratmış ve tüm ülkeler bu etkiyi nasıl atlatacaklarını araştırmaktadır. Bu sebeple tüm ülkeler, milli sınırları içerisinde kendi telif modellerini bulma arayışına girmişlerdir. Dolayısıyla eğitim reformu denen çalışmalar daha ön planda yer almaya başlamıştır.

PROBLEM DURUMU

Yapılan literatür taramasında hem öğrenci hem de öğretmen açısından EBA sisteminin yeterlilik ve sınırlılıkları incelenmiş ve sistemin eksik yanlarının aşağı yukarı tüm çalışmalarda benzer olduğu görülmüştür (teknik, içerik, giriş kısıtlamaları, süre, kullanışlık vb.). Tüm bu çalışmaları datada toplayan Milli Eğitim Bakanlığı, birtakım projelerle eksik yanları gidermeye başlamıştır; fakat yaptığımız bu çalışmada önemle üzerinde durulması gereken konunun, günümüz koşullarının zorunlu kıldığı, gelecekteki öğrenme yolları, bilgiyi keşfetme, uygulama ve öğrenci-öğretmen-yönetici rollerine ilişkin değişimlerdir. Bu çalışmada küresel düzeyde yaşanan Covid-19 Pandemi Krizi sürecinde ve sonrasında ülkemizdeki eğitim politikalarını, öğretmenlerin rolünü ve değişen öğrenme yolları ile ilgili inceleme ve değerlendirmelerde bulunmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmada, Pandemi sürecinden dolayı ülkemizde 13 Mart 2020 tarihinde başlayan Uzaktan Eğitim'in incelenmesi, varsa eksik yanlarının tespiti, Milli Eğitim Bakanlığı ve öğretmenlerinin yaptığı çalışmalar, ebeveynlerin süreçteki yerleri ve pandemiden sonra izlenebilecek eğitim politikalarının araştırılması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada aşağıdaki soruların cevabı aranmıştır;

1-On-line sınıf ortamlarında öğretmenlerin rolleri nelerdir?

2-Öğretmenler on-line sınıf ortamlarını nasıl yönetir?

3-Okul yöneticileri, on-line eğitim verilen bir okulu nasıl yönetmelidir?

4-İl ve İlçe Milli Eğitim teşkilatları dijital eğitim ve öğretimleri nasıl yönetmelidir?

5-Milli Eğitim Bakanlığı'nın dijital öğrenmedeki yeri ve yapması gereken düzenlemeler ve merkezi yönetim tarafından sunulması gereken imkanlar nelerdir? gibi sorulara cevap

aramak ve ülkemizin bu sorunlar karşısında nerede durduğuna ve ne tür tepkiler verdiğine dair yapılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, salgın sürecinden dolayı ülkemizde 13 Mart 2020 tarihinde başlayan Uzaktan Eğitim'in incelenmesi, varsa eksik yanlarının tespiti, Milli Eğitim Bakanlığı ve öğretmenlerinin yaptığı çalışmalar, ebeveynlerin süreçteki yerleri ve Pandemiden sonra izlenebilecek eğitim politikalarının araştırılması hedeflenmiştir. Yöntem , nitel araştırma yöntemlerinden vaka çalışması deseninde olup veri toplama olarak gözlem çalışması yapılmıştır.

BULGULAR

Dünya üzerindeki tüm ülkeler eğitim alanında teknolojik cihazlardan yararlanmaktadırlar. Eğitim Bilişim Ağı (EBA), MEB kapsamı alanından Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü aracılığıyla hizmet sunulan bir platform olarak ifade edilmektedir. Bu platformun temel hedefi; evde veya okulda bilişim teknolojileri araçlarının kullanılarak sınıf seviyelerine uygun olarak eğitim öğretim programlarının uygulanmasıdır.. Aynı zamanda öğrenci ve öğretmenler elde ettikleri tüm içerikleri EBA'da sunabilmektedirler. Böylelikle kaynak kılavuzu meydana getirmekte ve öğrenmek için mücadele eden kişilere eğitim öğretim ile ilgili online hizmet sunulmaktadır (Adıgüzel ve Yüksel., 2012). Online veya uzaktan eğitim, dünya genelinde artık daha fazla önem kazanmıştır. Küresel düzeyde yaşanan Kovid-19 pandemisi bütün ülkelerin özellikle eğitim ve sağlık alanlarında birbirlerini gözleme fırsatı sunmuştur.

Yapılan literatür taramasında Uzaktan Eğitim ile ilgili tespitler aşağıda sunulmuştur:

-Eğitim sistemlerinin girdisi öğrenciler olduğuna göre; onlara tutum, beceri, davranış ve öğrenmeyi öğretmeyi kazandıran öğretmenlerdir.

-Öğrencilerin büyük bir kısmı, teknoloji ile donatılmış ve bunu uygulayabilecek öğretmenlerin bulunduğu okullarda bulunmakla birlikte; tüm bu imkânlarla sahip olamayan öğrenci ve okullar da bulunmaktadır. Böylelikle okulların içerisinde bulunduğu teknolojik yetersizlik öğrencilerin öğrenmelerini etkileyip, eğitim sisteminin yansıması haline gelecektir. Öğrenme basamaklarının bir piramit gibi olduğu düşünülürse, piramidin en üst basamağında 'üst düzey düşünme becerileri' olduğunu ve bu becerileri birden fazla eğitim araçlarıyla kazandırmaya çalışan öğretmenin olduğu bir sınıf ortamı oluşmuştur. Bu yapı da son yıllarda dünyada yaşanan gelişmeler karşısında pek de ayak uyduramamış ve yeterince ivme kazanamamıştır. Bu sonuç aynı zamanda, eğitimin işlevsel boyutu dışında ilişki boyutuna da önem verilmesini gerekli kılmıştır.

-Toplumlardaki değişikliklerin ve meydana gelen krizlerin, mevcut eğitim sistemlerini büyük ölçüde zor durumda bıraktığını ve bu sistemlerin okulların ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayamadıkları görülmüştür.

-Kriz durumlarında eğitim sistemi ve uygulaması ile ilgili en önemli sorumluluğun öğretmen ve okul yönetiminde olduğu ve bu sorumluluklar arasında politika ve uygulamaları hazırlamak olduğu bir kez daha anlaşılmıştır.

-Öğretimi zayıf olan ülkelerde teknolojinin eğitim ve öğretimin yerini dolduramadığı ve eğitimin işlevsel boyutu dışında ilişkisel özelliğinin salgın sürecinde daha fazla önem kazandığı anlaşılmıştır.

-Okullar ve eğitim sistemleri, öğretmenlerin yeteneklerini sınırlayacak düzeyde geliştirilmemelidir.

-Salgın sonrası süreçte eğitimi ve öğretmenlik mesleğinin tanımı tekrar gözden geçirilip, öğrenmeyi öğrenen nesiller yetiştirmeyi daha kolay hale getiren eğitim kültürünü nasıl yaylandırmamız gerektiği düşünölmelidir.

Öğretmenlik mesleğinin en temel özelliği, informal olmasıdır. Öğretmenlik mesleği iş başında/sahada öğrenilmekle beraber, bu yetilerini atama yoluyla elde etmezler.

Sınıflarda veya okullarda olan sorunların kaynağı, zihni modeller ve öğretmen-öğrenci-yönetim kurumlarına kadar sistemin tüm aşamalarındaki ilişkilerden doğar. Okulların ve sistemlerin gelişmesi ve iyileştirilmesi için insanların düşünme ve etkileşimde bulunma yollarının incelenmesi gerekmektedir. Aksi halde tüm sistemler zamanla eski işleyişine dönecektir.

Seymour Sarason'a göre; "Bir şey ne kadar değişirse, o kadar aynı kalır". Sarason, insanlar eğitim sistemlerinin yüzeysel kavramlarının ötesine geçene kadar ve var olan yapıları, düzenlemeleri ve otorite ilişkilerini olduğu yerde tutan güç, ayrıcalık ve bilgiler hakkında görünmeyen değer ve tutumları tanıyana kadar, etkin okul reformunun gerçekleşmeyeceğini iddia eder. Bireylerin birbirlerini etkileme ve yeni fikirleri keşfetme yollarında önemli değişiklikler olmazsa, dünya genelindeki hiçbir yeni düzenleme, geçici heves olarak kalıp, herhangi bir değişime katkı sağlamayacaktır.

TARTIŞMA

İnsanlık tarihinde bilimi uygulama yöntemleri her çağda değişim göstermiştir. Özellikle 1990lı yılların ikinci yarısından sonra sanayi toplumu kavramının yerine bilgi toplumu kavramının ortaya çıkmasıyla birlikte, eğitim daha da önemli bir yere yerleşmiştir. Küresel düzeyde eğitimin inovasyonu ve teknolojik inovasyonun daha fazla pazarlara sunulması ülkelerin en önemli sorunları haline gelmiştir. Bu soru ve sorunlar sonucunda bilginin ham maddesi olarak insan kaynağının olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla eğitim sistemleri dünyada stratejik bir öneme yerleşmiştir. Geçmişte sayısız örneklerde olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de bu değişim devam edecektir; ama toplumların insan aklına, bilime, dolayısıyla gelişmiş bir topluma dönüşmesi tüm bu saydıklarımızda etkin rol oynayacak öğretmenlere yatırım yapması ile gerçekleşir. Bunun dışında ülkemizde yaşanan beyin göçünün, kısmen kişinin kendi istek ve ihtiyaçları sebep olarak gösterilse de göç alan ülkelerin izledikleri politikaların incelenmesi gerektiği düşünülmüştür. Tüm dünya ülkelerinde adeta kartlar yeniden dağıtılmaya başlanmıştır. Liderler ve eğitim sistemlerinin uygulayıcıları inandıkları değerleri korumak ve sürdürmek adına adeta büyük bir mücadele vermektedirler. Bu gelişim ve değişimde en az hata yapan sistemler, bilgiye ulaşım yolunu ve onu aktarım seçeneklerini büyük bir dikkatle takip ederek dünyada politik bir düzleme yerleştirip daha fazla söz ve güç sahibi olacaktır.

Dünya genelinde yaşanan Covid-19 Salgın vakasından sonra Milli Eğitim Bakanlığı krize hemen reflekste bulunmuş ve alternatif öğrenme yöntem ve teknikleri içeren Uzaktan EBA sistemini eğitim programlarına dahil etmiştir. Yapılan araştırmalarda sistemin her ne kadar eksik yanları olsa da her geçen gün toplanan veriler ışığında iyileştirmeler yapılmıştır. Kısa zaman içerisinde sistem daha kullanışlı hale getirilip öğretmen ve öğrencilerin uygulamalarına sunulmuştur. Eğitimin niteliği ve öğrenmenin yolları isteğe bağlı veya zorunlu olarak değiştiği gibi öğrenme tabanlarının da sürekli bir değişme ve gelişme içerisinde olmaları kaçınılmazdır. Burada dikkat edilmesi gereken daha önemli bir husus; sistemin asli uygulayıcıları olan öğretmenlerdir.

Uzaktan Eğitim Sistemi, yakın gelecekte olmasa da ‘yeni normal’ dediğimiz sistemin kendisi haline gelecektir. Çünkü tüm eğitim sistemleri bunu test etmiş ve satın almıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, bu yeni düzene eksik yanlarıyla birlikte hızlıca ayak uydurmuş ve dünya eğitim piyasasında tanıtım çalışmalarına başlamıştır. Şu an bütün eğitim sistemleri, uzaktan/on line eğitime ve öğretmen yetiştirme faaliyetlerine ciddi bütçeler hazırlayıp sunmuşlardır. Covid-19 salgını, dünya üzerindeki birçok ülkede eğitimde fırsat eşitsizliğini ortaya çıkarmış; yeterli imkanı olan öğrenciler alternatif öğrenme yöntem ve araçlarına erişebilmişken, bu imkanlardan faydalanamayıp eğitim ve okuldan kopma tehlikesiyle karşı karşıya kalan öğrenciler de bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsan aklının ihtiyaçlarına ve doğası gereği öğrenme istekleri ile ilgili öneriler aşağıda sunulmuştur;

-Z kuşağı, yetişkin bireylerden ve ebeveynlerinden artık bağımsız bir şekilde dijitalleşmeye başlamıştır. Bu da okullarda Psikolojik Danışman ve Rehberlik Hizmetlerini daha önemli hale getirmiştir.

-Kültürlerarası diyalog ve sistem/eğitim tanıtımı için birden fazla dil öğrenme kurslarının düzenlenmesi,

-Öğrenme ve erişim imkanlarının iyileştirilmesi,

-Z kuşağı ve sonraki nesiller, sosyal medyayı bir erişim ve paylaşım ağı olarak kullanıp, geleneksel eğitim modellerinin sarsıntı geçirmesini sağlamışlardır. Bu da eğitim sistemindeki geleneksel modelleri gözden geçirme ihtiyacını doğurmuştur.

-Farklı öğrenme yollarının farklı düşüncelerden dolayı oluştuğu ve bilgiye bu şekilde ulaşılabileceğinin hissettirilmesi,

-Kağıt toplumundan dijital topluma geçiş başlanmış ve yeni kuşak öğrenciler, görsel ve dijital öğrenmeye ihtiyaç duymuştur. Bu yüzden yeni bir öğrenme ortamı, öğretme metodları ve öğretmen profili zorunlu hale gelmiş olması,

-Yeni kuşak öğrencilerin görsel ve çok yönlü öğrenme kapasiteleri yüksek olduğu için seçme ve tercih hakkının tanınması,

- Hızlı teknolojik değişimler risk yaratmakla beraber, öğretmenlere, öğrencilere ve öğrenme sürecine daha geniş bir şekilde destek sağlamada önemli bir rol oynamaktadır ve bu değişimler müdürlerin, ebeveynlerin ve öğrencilerin sorunsuz bir şekilde etkileşime ve iletişime girmelerine olanak sağlayabilir.

-Farklı öğrenme yöntem ve tekniklerini barından eTwinning vb araçlarının teşvik edilmesi,

-Sadece tek bir disipline değil, birden fazla alanda(Psikoloji, Türk İslam Tarihi, Felsefe, Edebiyat, Musiki, vb) yetkin olacak mesleki katkılar sunulması,

-Üst düzey düşünme becerilerin gelişmesi için sanatsal çalışmalara mutlaka yer verilmesi,

- Okullar ve öğretmenler öğrencileri temel okuma ve yazma becerilerinden daha fazla hazırlamalıdır.

-Okulların mutlaka kütüphaneler ve beceri atölyeleri ile zenginleştirilmesi ve paralel çalışmaların sisteme yüklenmesi,

-Geleceğin okulları küresel krizden sonra inşa edilmeye başlanmıştır. Bu okullar, öğretmenlerin doğru ve yeterli gelişimleri ve motivasyona sahip olduğu, teknolojinin kaliteli öğrenim sunmalarını sağlayan ve öğrencilerin sosyal/duygusal becerileri ve dijital becerileri de dahil olmak üzere temel becerileri öğrenebilecekleri okullardır. Bu okullar herkes için güvenli ve ekonomik olup, çocukların ve gençlerin ne amaç ile öğrendikleri yerlerdir.

-Hükümetler, sistemler, öğretmenler, ebeveynler ve uluslararası toplum ödevlerini her köy, şehir ve ülkede yer alan tüm öğrenciler için eğitim vaadini gerçekleştirmek için yapmalıdır.

-Yukarıda tüm sayılanları bir araya getirip tarihteki gibi özgün modeli geliştirmek ve bunu ülkelere tanıtip söz sahibi olma ve bu da sınıfta öğretmen, okulda ise okul müdürü aracılığıyla olabilmektedir.

Yapılan araştırma sonucunda EBA ile ilgili aşağıdaki öneriler sunulmaktadır;

-Öğretmenlerin mesleki, teorik ve akademik alanlarda Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanması ve üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitime bakanlık bünyesinde bulunan uzman kişilerin üniversite eğitimi sürecine dahil edilmesi planlanmalıdır.

-EBA'da bulunan mesleki eğitim kursları artırılıp, sistem uluslararası yayınların erişimine açık hale getirilmelidir(dergipark vb.).

-Sistem özellikle üst düzey düşünme becerileri gerektiren derslere ait içerikler ile zenginleştirilmelidir.

-Uzaktan eğitim sistemi; yerel yönetimler ve STK'lar ile yapılacak iş birliği çerçevesinde iyileştirilmelidir.

-Kriz sürecindeki eğitim-öğretim çalışmaları ile ilgili aileler mutlaka bilgilendirilmelidir.

-Ebeveynler, evde eğitim sürecine dahil ettirilmelidir.

-Uzaktan Eğitim ile ilgili öğrenci velileri sürekli bilgilendirilip, süreçten ve koşullardan haberdar edilmelidir.

-Sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı durumda olan öğrenciler için hazırlanan EBA TV teşvik edilmelidir.

-Tüm eğitim sistemlerinde, okul saatlerinin sabit olarak devamlılık göstermesi, çocuğun okula alışmasını sağlayabilmektedir.

-Tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin ruhsal anlamda kendilerini gösterebilecekleri Sosyal Etkinlikler düzenlenmelidir.

-Eğitsel sınavlar, eğitim sisteminin merkezinde değil, dışında olmalıdır.

-Okulların ‘Erasmus Konsorsiyum/Akreditasyon projelerine başvuru yapmaları ve diğer ülkelerdeki uygulamaları izleyip, EBA sistemini tanıtmaları sağlanmalıdır.

-Başarıyı ortaya çıkaran şey, eğitimci ve yöneticiler arasındaki reform ve yenilikçi iletişim modelidir.

-İçerik yönetiminin zenginleştirilmesi Milli Eğitim Bakanlığı’nca, uygulamaların işe koşulması ise tamamen okul bazı olmalıdır.

-Okul müdürlerinin kişisel ve mesleki davranışlarına ilişkin sıkı beklentiler belirlenmelidir.

-Okul müdürlerinin, okul halkının tanıtımında aktif rol almaları sağlanmalıdır.

-Okul müdürleri, farklı ülkelerdeki okul liderlik programlarına sahip eğitim kurumlarının, uluslar arası karşılaştırmalı öğrenmeyi teşvik edici programlarına dahil edilmelidir.

-Okul müdürleri, halkla ilişkiler konusunda eğitim, seminer vb. çalışmalara dahil edilmelidir.

-Okul yöneticileri ve öğretmenlerin EBA üzerinden öğrenci ve ebeveynleri ile ayrı ayrı toplantılar düzenlemelidir.

- Öğretmenler ve okul liderleri arasındaki güven, işbirliği ve saygı ilişkisi öğretmen liderliği rollerinin başarısı açısından oldukça önemlidir (Sherrill, 1999: 59). Bu kapsamda karşılıklı etkileşim içerisinde olan ve örgüte ait birçok değişken üzerinde etkisi olan liderlik ve örgüt kültürünün lider-üye etkileşimi değişkenini etkilemesi beklenen bir sonuçtur (Akkoç, 2012: 24) .

KAYNAKÇA

Adıgüzel, A. ve Yüksel, İ. (2012). Öğretmenlerin Öğretim Teknolojilerinin Değerlendirilmesi Entegrasyon Becerileri: **Yeni için Nitel Bir İhtiyaç Analizi Pedagojik Yaklaşımlar**. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), 265-286.

Akkoç, İ. (2012). Grup ve hiyerarşik alt kültürlerin iş performansına etkisi: **Lider üye etkileşiminin aracılık rolü**. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,17-44.

Anderson, C. S. (1992). The search for school climate: **A review of the research**. *Review of Educational Research*, 368-420.

Çetin, M. (2014). **Öğrenen Okullar**, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Danielson, C. (2006). Teacher leadership that strengthens professional practice. Alexandria, Association for Supervision and Curriculum Development.

Harris, A ve Muijs, D. (2006). Teacher led school improvement: **Teacher leadership in the UK**, *Teaching and Teacher Education*, 22, 961-972.

Sawyer, J. M. (2005). **A case study of teacher leadership as a strategy for implementing change**. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Boston College.

Sherrill, R. (1999). **Teacher Leaders**. *Orbit*, 30(1), 12-15.

Tutar, M. (2015). Eğitim bilişim ağı (EBA) sitesine yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2019). 25.07.2020 tarihinde http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_11/05051141_egitim_uygulama_toplumsal_uyum.pdf adresinden erişildi.

T.C Avrupa Birliği Bakanlığı, Eğitim ve Öğretim 2020 Bilgi Notu (2014). 12.08.2020 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/SBYPB/Egitim%20ve%20Kultur/web_egitim_ve_ogretim_2020_3_.pdf adresinden erişildi